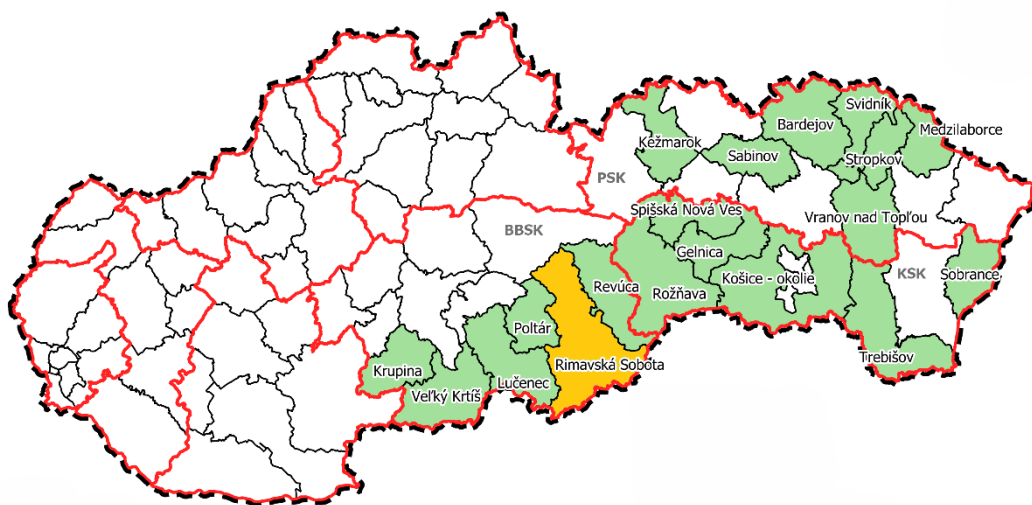

Plán rozvoja prioritného okresu

Rimavská Sobota

platný a účinný na obdobie

od roku 2026 do roku 2028

Prerokovaný riadiacim výborom prioritného okresu dňa: 26. 08. 2026

Schválený Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky dňa: 08. 09. 2026

Obsah

Úvod	3
1.1. Analýza hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu	4
1.2. Analýza sociálno-ekonomickej oblasti	5
1.3. Analýza demografického stavu	10
1.4. Analýza prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám	14
1.5. Zhrnutie kľúčových problémov a rozvojových potrieb	19
2. Impulzy k vypracovaniu plánu rozvoja	22
3. Návrh aktivít a úloh na zabezpečenie realizácie a plnenia plánu rozvoja	24
3.1. Súlad so strategickými dokumentmi	24
3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja	24
3.3. Aktivity plánu rozvoja	24
4. Merateľné ukazovatele plánu rozvoja	27
5. Očakávané výsledky, monitorovanie a hodnotenie dosiahnutého pokroku	28
5.1. Časový harmonogram realizácie plánu rozvoja	28
5.2. Možnosti financovania plánu rozvoja	28
5.3. Gestori a spôsob monitorovania	28
5.4. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ	28
6. Prílohy	29

Úvod

Plán rozvoja prioritného okresu Rimavská Sobota (ďalej len „*plán rozvoja*“) je strednodobý strategický dokument vypracovaný v súlade s ustanovením § 2 písm. d) v spojení s § 4 a nasl. zákona č. 271/2025 Z. z. o podpore prioritných okresov (ďalej len „*zákon o prioritných okresoch*“) a na základe metodického usmernenia vydaného Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (ďalej len „*MIRRI SR*“).

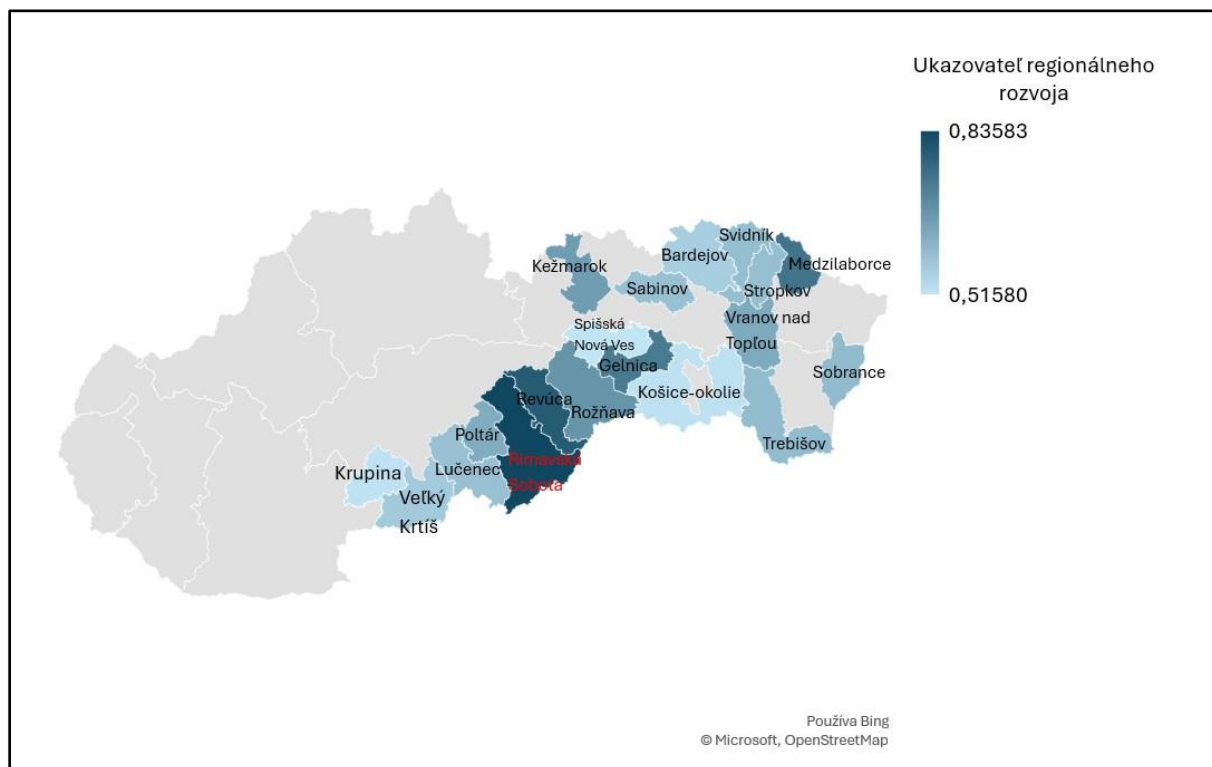
Hlavným cieľom plánu rozvoja je prostredníctvom komplexných štrukturálnych opatrení a aktivít zameraných na hospodársky, sociálny, environmentálny rozvoj prioritného okresu, systémovú tvorbu rozvoja regiónu, rozvoj konkurencieschopnej hospodárskej činnosti a súvisiacej zamestnanosti, na zlepšovanie sociálno-ekonomického, environmentálneho a demografického vývoja, motivujúceho prostredia pre zotrvanie v okrese alebo návrat do neho, prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám prioritného okresu, zlepšovať hodnoty ukazovateľa regionálneho rozvoja¹ (ďalej len „*URR*“), zvyšovať kvalitu života obyvateľov a znižovať regionálne disparity v rámci prioritného okresu ako aj medzi okresmi navzájom.

Plán rozvoja vychádza z analýzy potrieb a potenciálu prioritného okresu a je výsledkom participatívneho procesu zástupcov prioritného okresu a MIRRI SR, založenom na objektívnych analytických ukazovateľoch, potrebách regionálnych subjektov a dopyte obyvateľov či návštevníkov prioritného okresu.

¹ Podľa § 2 písm. c) zákona o prioritných okresoch sa ukazovateľom regionálneho rozvoja rozumie kompozitný ukazovateľ, ktorým sa hodnotí miera regionálneho rozvoja okresu na základe čiastkových ukazovateľov a špecifických ukazovateľov okresu v sociálno-ekonomickej oblasti, demografickom stave a v prístupe k verejnej infraštruktúre a základným službám.

1.1. Analýza hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu

Mapa prioritných okresov podľa URR

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

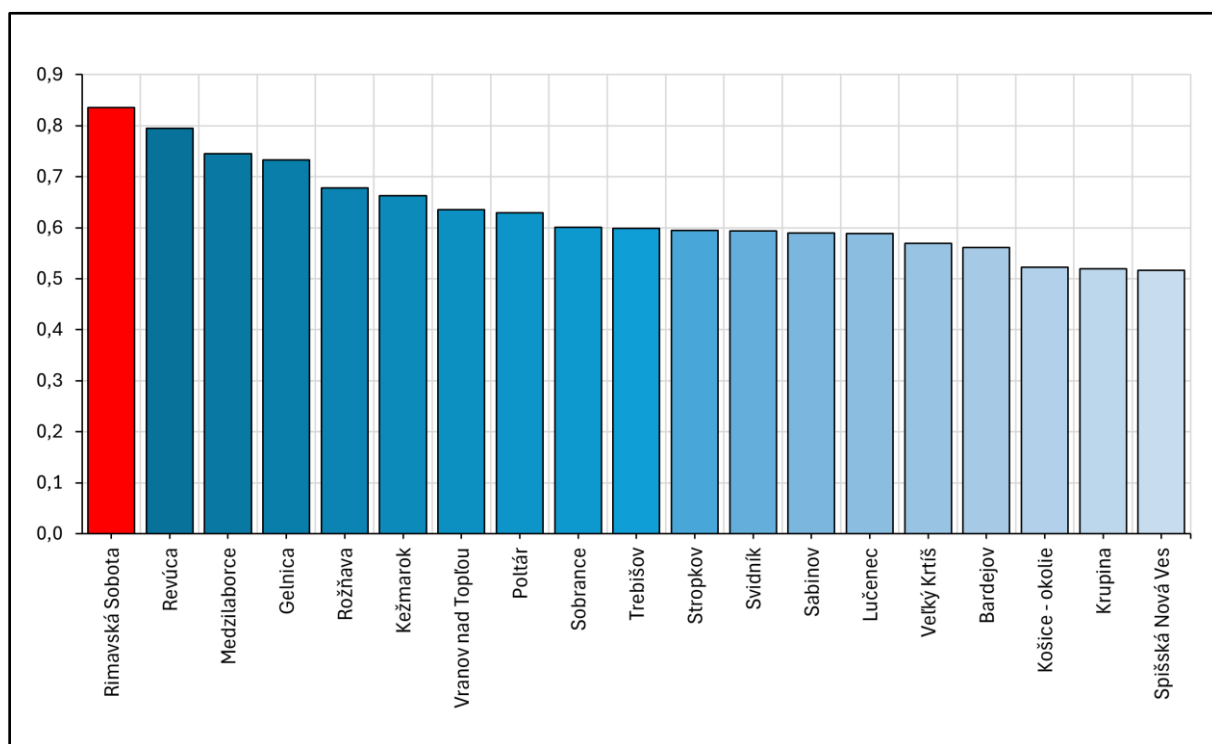
Mapa znázorňuje všetkých 19 okresov, ktoré sú podľa zákona o prioritných okresoch a vyhlášky MIRRI SR č. 274/2025 Z. z. o počte prioritných okresov, o výpočte ukazovateľa regionálneho rozvoja a zverejňovaných údajoch v oblasti prioritných okresov (ďalej len „vyhláška“) od 1. januára 2026 zaradené medzi prioritné okresy.

Prioritné okresy sú na mape vyznačené farebne na základe hodnoty URR, pričom okres s najvyššou (najhoršou) hodnotou URR je označený najtmavšou farbou.

Hodnota URR prioritného okresu Rimavská Sobota v čase zaradenia medzi prioritné okresy je **0,83583**, čo ho zaraďuje medzi okresy s najhoršou hodnotou URR spomedzi ostatných prioritných okresov.

V zozname vybraných okresov² platnom na obdobie od 1. januára 2026 do 31. decembra 2028 sa okres Rimavská Sobota nachádza na **1. mieste**.

² Podľa § 2 písm. b) zákona o prioritných okresoch sa zoznamom vybraných okresov rozumie zoznam okresov okrem okresov krajských miest, zoradených zostupne na základe hodnoty URR.

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

URR tvoria čiastkové a špecifické ukazovatele v troch oblastiach:

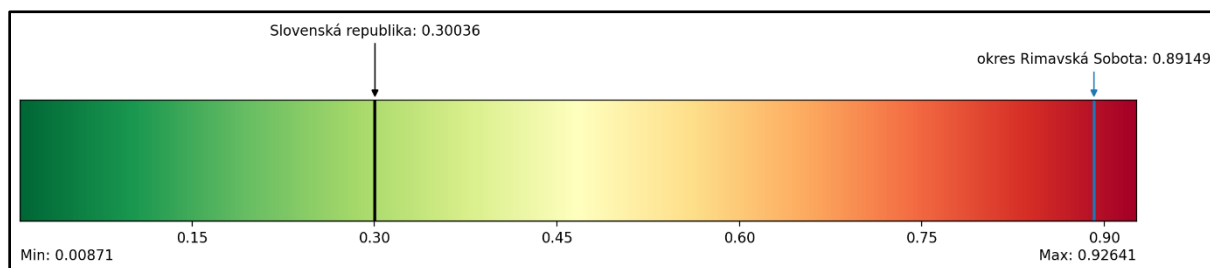
- sociálno-ekonomická
- demografia
- prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám

1.2. Analýza sociálno-ekonomickej oblasti

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Rimavská Sobota sa v rámci čiastkového ukazovateľa za sociálno-ekonomickú oblasť v zozname všetkých okresov Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) nachádza na **2. mieste**, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,89149**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za sociálno-ekonomickú oblasť prioritného okresu Rimavská Sobota - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za sociálno-ekonomickú oblasť sa vypočíta na základe troch špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

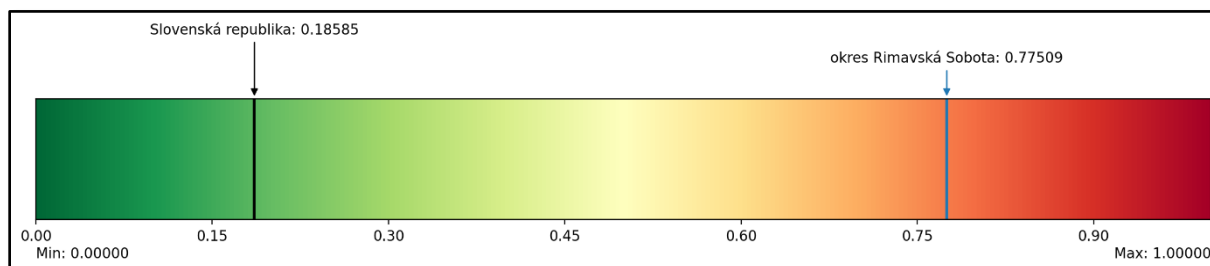
- (i) podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi³ z počtu obyvateľov;
- (ii) podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku a
- (iii) priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Hmotná núdza (podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov“ sa prioritný okres nachádza na **2. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota ukazovateľa je **0,77509**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov“ - grafické zobrazenie

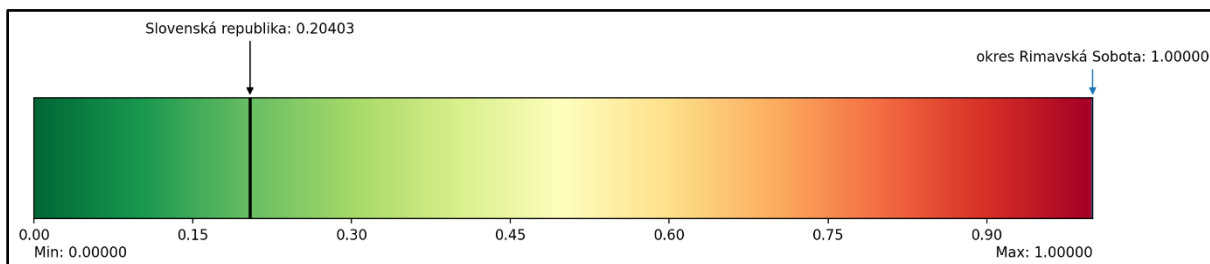
Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

³ Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

B.2. Miera nezamestnanosti (podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku“ sa prioritný okres nachádza na **1. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **1,00000**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku“ - grafické zobrazenie

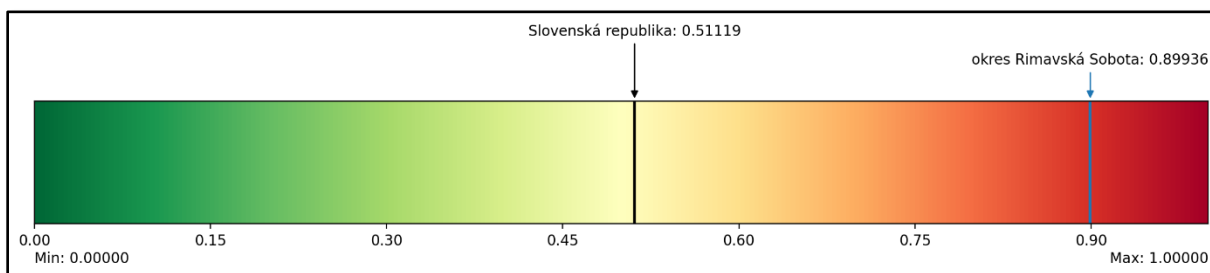

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Príjmová situácia a životná úroveň (priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca)

V rámci špecifického ukazovateľa „priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca“ sa prioritný okres nachádza na **7. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,89936**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca“ - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov sociálno-ekonomickej oblasti

Sociálno-ekonomická oblasť predstavuje v prípade okresu Rimavská Sobota **najkritickejšiu zložku celkového URR** a zároveň hlavnú príčinu zaradenia okresu na prvé miesto medzi prioritnými okresmi SR. Okres Rimavská Sobota vykazuje v rámci Banskobystrického samosprávneho kraja najvyšší podiel dlhodobo evidovaných uchádzačov o zamestnanie a zároveň sa dlhodobo zaraďuje medzi okresy s najvyšším podielom osôb odkázaných na **pomoc v hmotnej núdzi** a prijímateľov dávok v hmotnej núdzi na úrovni SR, ako aj medzi

okresy s najvyšším počtom osôb zapojených do aktívnych prác v rámci Banskobystrického kraja.

Vysoký rozsah hmotnej núdze nie je krátkodobým výkyvom, ale dôsledkom **dlhodobých štrukturálnych problémov trhu práce**, nízkej príjmovej bázy obyvateľstva a nepriaznivej sociálnej štruktúry obyvateľov. Vysoký podiel domácností v hmotnej núdzi je úzko previazaný s dlhodobou nezamestnanosťou, nízkou úrovňou vzdelania časti populácie, viacgeneračnou chudobou a koncentráciou sociálne znevýhodnených skupín obyvateľstva, vrátane obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít. Tento jav zároveň **oslabuje miestnu spotrebnú silu**, znižuje dopyt po službách a produktoch a spätne obmedzuje rozvoj lokálnej ekonomiky, čím sa posilňuje začarovaný kruh ekonomickej stagnácie a sociálnej odkázanosti.

Druhým výrazne nepriaznivým špecifickým ukazovateľom je podiel uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku. **Miera nezamestnanosti** v okrese Rimavská Sobota je najvyššia v Banskobystrickom kraji, pričom dlhodobo dosahuje mieru nezamestnanosti nad celoslovenským priemerom. Nezamestnanosť mala mierne klesajúci až stagnujúci trend, avšak pokles bol pomalý a rozdiely oproti iným regiónom zostali výrazné. Na situáciu vplývali najmä:

- nízky počet veľkých zamestnávateľov,
- vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných,
- nízka mobilita pracovnej sily,
- vzdelanostná štruktúra.

Nezamestnanosť má v okrese výrazne štrukturálny charakter – vysoký je najmä podiel dlhodobo nezamestnaných osôb, osôb s nízkou alebo neukončenou kvalifikáciou a osôb s obmedzenými pracovnými návykmi. Ponuka pracovných miest dlhodobo nedokáže absorbovať dostupnú pracovnú silu, pričom existujúce pracovné príležitosti sú často koncentrované v nízkopríjmových odvetviach s nízkou pridanou hodnotou alebo vo verejnom sektore. Nezamestnanosť je zároveň územne koncentrovaná, čo sa prejavuje vyšším výskytom sociálneho vylúčenia v niektorých častiach okresu. Dlhodobá nezamestnanosť má multiplikačný negatívny efekt – vedie k erózii pracovných zručností, znižuje motiváciu k participácii na trhu práce a zvyšuje závislosť obyvateľstva od sociálneho systému. Nízka zamestnanosť úzko súvisí s charakterom miestnej ekonomiky. Hospodárstvo okresu je málo diverzifikované a opiera sa najmä o odvetvia s nižšou pridanou hodnotou, ako sú poľnohospodárstvo, jednoduchá priemyselná výroba a služby s nízkou produktivitou. Absencia významnejších investícií a moderných výrobných kapacít vedie k obmedzenej tvorbe pracovných miest, najmä pre kvalifikovanú pracovnú silu.

V rámci zamestnanosti je dominantná výroba a potravinárstvo, ktoré v okrese reprezentujú najmä podniky ako TAURIS, a.s. (potravinársky priemysel), YURA Eltec Corporation Slovakia, s.r.o. a TE Connectivity Slovakia s.r.o. (elektrotechnika a automobilový priemysel). Rastúci význam má nový priemyselný park Rimavská Sobota, kde je kľúčovým investorom spoločnosť Winkelmann Building a Industry Slovakia, k.s., od ktorej sa očakáva vznik niekoľkých stoviek nových pracovných miest. Veľký podiel zamestnanosti tvorí verejný sektor a služby, najmä Všeobecná nemocnica Rimavská Sobota, zariadenia sociálnych služieb, školy, mestský a okresný úrad, ako aj obchodné reťazce (napr. Lidl, Kaufland, COOP Jednota). Nízky,

ale rastúci potenciál možno nájsť v malých a stredných podnikoch, najmä v oblasti poľnohospodárstva, spracovania potravín a služieb, napríklad RISO-R, s.r.o. (konzerváreň ovocia), MARKOS, spol. s.r.o. (výroba olejov) alebo lokálnych stavebných, remeselných a servisných firmách. Podiel samostatne zárobkovo činných osôb je v okrese spravidla o niečo nižší než celoslovenský priemer, približne 10 – 13 % ekonomicky aktívnych osôb. Dôvodmi sú: vysoký podiel priemyselnej a verejnej zamestnanosti, nižší kapitál a dopyt po službách, vyššia miera závislej práce v sociálnych a verejných službách.

Táto štruktúra ekonomiky má priamy dopad na príjmovú úroveň obyvateľstva. Nízka mzdová úroveň v kombinácii s vysokou nezamestnanosťou vedie k zníženej kúpnej sile obyvateľstva, čo následne obmedzuje lokálny dopyt po tovaroch a službách. Slabý dopyt následne demotivuje podnikateľské subjekty rozširovať svoje aktivity, čím sa uzatvára negatívny ekonomický cyklus. Podnikateľské prostredie v okrese je ovplyvnené viacerými limitujúcimi faktormi. Medzi najvýznamnejšie patrí nízka investičná atraktivita územia, ktorá je podmienená kombináciou nedostatočnej infraštruktúry, nízkej kvalifikácie pracovnej sily a slabého prepojenia na hlavné hospodárske centrá. V dôsledku toho je dynamika vzniku nových podnikov nízka a ekonomika okresu nedokáže generovať dostatočný počet nových pracovných príležitostí. Zároveň je potrebné poukázať na nevyužitý potenciál niektorých odvetví, najmä v oblasti poľnohospodárstva a cestovného ruchu. Prírodné podmienky okresu umožňujú rozvoj špecifických poľnohospodárskych činností, ako aj rozvoj vidieckeho a prírodného turizmu. Tento potenciál však nie je dostatočne prepojený s podnikateľskými aktivitami a nedochádza k jeho efektívnej transformácii do ekonomických výstupov.

Okres patrí dlhodobo medzi mzdovo najslabšie okresy Slovenska. **Príjmová situácia obyvateľov** okresu Rimavská Sobota dlhodobo zaostáva za celoslovenským priemerom, čo sa významne premieta do celkovej životnej úrovne v území. Okres Rimavská Sobota patrí medzi územia s pretrvávajúcimi štrukturálnymi problémami na trhu práce. Nízka príjmová úroveň obyvateľstva úzko súvisí so štruktúrou miestnej ekonomiky, v ktorej dominujú nízkopríjmové odvetvia s obmedzenou pridanou hodnotou, ako aj s vysokým podielom nízkokvalifikovaných pracovných miest. Situáciu negatívne ovplyvňuje aj dlhodobo zvýšená miera nezamestnanosti, ktorá patrí medzi najvyššie v rámci SR. Tieto faktory obmedzujú rast miezd, znižujú vyjednávaciu pozíciu zamestnancov a prehlbujú regionálne rozdiely v príjmoch.

Vzájomné prepojenie týchto troch špecifických ukazovateľov vytvára systémový sociálno-ekonomický problém. Vysoká nezamestnanosť a nízke mzdy zvyšujú mieru hmotnej núdze, kým vysoký podiel obyvateľov odkázaných na sociálnu pomoc spätne obmedzuje dynamiku miestneho podnikateľského prostredia a investičnú atraktivitu územia. Sociálno-ekonomická slabosť okresu Rimavská Sobota preto nevzniká izolovane, ale je výsledkom dlhodobého pôsobenia viacerých navzájom posilňujúcich faktorov. Tento stav zásadne limituje rozvojový potenciál okresu, znižuje kvalitu života jeho obyvateľov a predstavuje hlavný východiskový bod pre ciele intervencie plánu rozvoja prioritného okresu. Charakteristickým znakom je najmä vysoká miera nezamestnanosti, nízka ekonomická aktivita a slabá diverzifikácia hospodárstva, ktoré spolu vytvárajú pretrvávajúcu bariéru rozvoja územia.

Zlepšovanie príjmovej situácie obyvateľov okresu Rimavská Sobota si vyžaduje systematické opatrenia zamerané na podporu miestneho podnikateľského prostredia, prilákanie investícií

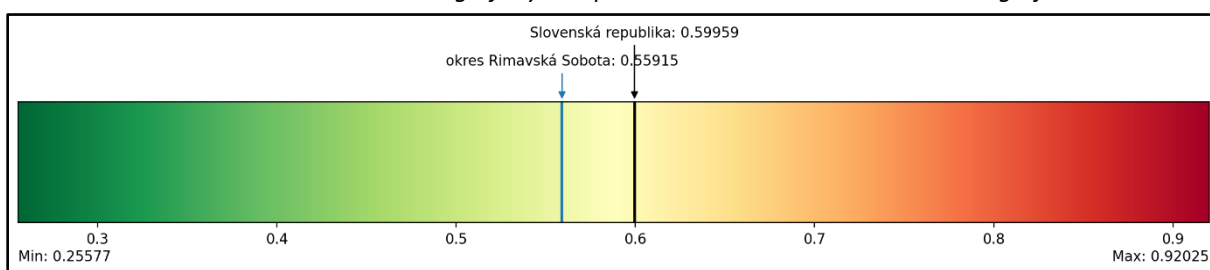
s vyššou pridanou hodnotou, rozvoj ľudského kapitálu a zvyšovanie kvalifikácie pracovnej sily. Bez cielenej a dlhodobej podpory hrozí pretrvávajúce nízke životné úroveň a ďalšie prehĺbvanie regionálnych rozdielov.

1.3. Analýza demografického stavu

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Rimavská Sobota sa v rámci čiastkového ukazovateľa za demografický stav nachádza na **50. mieste** v zozname všetkých okresov SR, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,55915**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za demografický stav prioritného okresu Rimavská Sobota - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za demografický stav sa vypočíta na základe špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

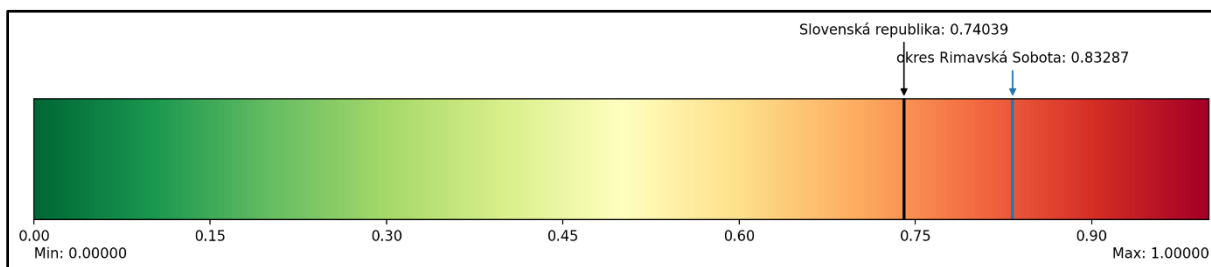
- (i) hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva;
- (ii) index ekonomického zaťaženia osôb a
- (iii) index starnutia.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva

V rámci špecifického ukazovateľa „*hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva*“ sa prioritný okres nachádza na **35. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,83287**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva“ - grafické zobrazenie

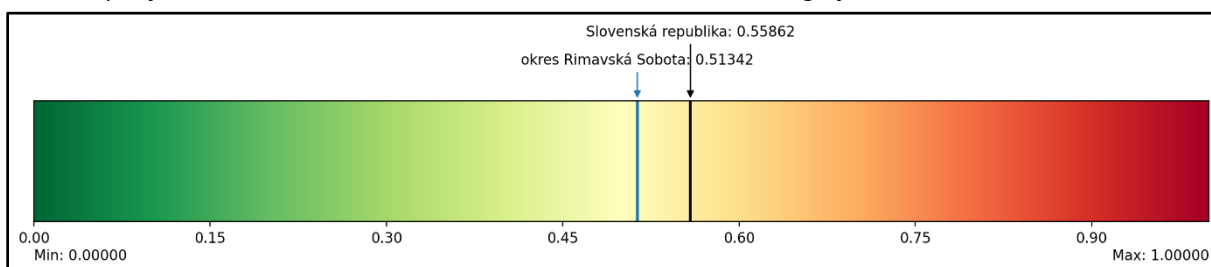

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.2. Index ekonomického zaťaženia

V rámci špecifického ukazovateľa „index ekonomického zaťaženia osôb“ sa prioritný okres nachádza na **39. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,51342**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „index ekonomického zaťaženia osôb“ - grafické zobrazenie

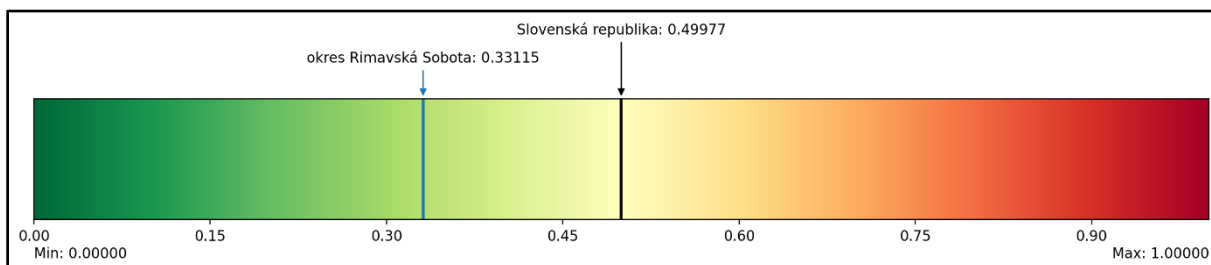

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Index starnutia

V rámci špecifického ukazovateľa „index starnutia“ sa prioritný okres nachádza na **60. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,33115**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „index starnutia“ - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov demografického stavu

Demografický stav okresu Rimavská Sobota predstavuje **významný štrukturálny limit dlhodobého rozvoja územia**, ktorý sa síce v rámci porovnania všetkých okresov SR nejaví ako absolútne najkritickejší, avšak v kombinácii so sociálno-ekonomickými problémami výrazne **zvyšuje celkovú zraniteľnosť okresu**.

Demografický vývoj okresu Rimavská Sobota je dlhodobo charakterizovaný poklesom počtu obyvateľov, ktorý je výsledkom kombinácie nepriaznivého prirodzeného prírastku a migračného úbytku. Tento trend sa premieta aj do **hodnoty hrubej miery celkového prírastku** obyvateľstva, ktorá v okrese dlhodobo dosahuje záporné hodnoty. Nepriaznivý demografický vývoj okresu sa prejavuje predovšetkým zmenšovaním celkového počtu obyvateľov, zhoršovaním vekovej štruktúry a postupným starnutím populácie. Odliv mladých a ekonomicky aktívnych obyvateľov za vzdelaním a pracovnými príležitosťami do iných regiónov SR alebo do zahraničia má negatívny dopad na miestny trh práce, dostupnosť pracovnej sily a dlhodobý rozvojový potenciál územia. Dlhodobý populačný úbytok vedie k znižovaniu hustoty osídlenia, oslabovaniu lokálneho trhu práce a postupnému útlmu niektorých verejných a komerčných služieb, najmä v menších obciach okresu.

Špecifickým znakom demografickej štruktúry okresu je významné zastúpenie marginalizovaných rómskych komunít. V týchto komunitách je typická odlišná veková štruktúra, s vyšším podielom mladších vekových skupín, čo predstavuje potenciálny zdroj budúcej pracovnej sily. Tento potenciál však nie je dostatočne využívaný v dôsledku nízkej úrovne vzdelania, vysokej nezamestnanosti a obmedzeného prístupu k pracovným príležitostiam. Vzniká tak štrukturálny nesúlad v rámci demografického vývoja okresu. Na jednej strane dochádza k starnutiu populácie a poklesu počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov, na druhej strane existuje skupina obyvateľstva s potenciálom doplniť pracovnú silu, ktorá však nie je plnohodnotne integrovaná do trhu práce. Bez systematických opatrení v oblasti vzdelávania, zamestnanosti a sociálnej integrácie bude tento potenciál naďalej nevyužitý.

Zvýšený index ekonomického zaťaženia je výsledkom dlhodobo nepriaznivého demografického vývoja, najmä odlivu obyvateľstva v produktívnom veku, poklesu počtu ekonomicky aktívnych osôb a rastúceho podielu osôb v poproduktívnom veku. Tento trend zvyšuje tlak na miestny trh práce, verejné financie, sociálnu a zdravotnú infraštruktúru a zároveň oslabuje rozvojový potenciál okresu. Okres Rimavská Sobota sa nachádza nad celoslovenským priemerom v indexe ekonomického zaťaženia, pričom hodnota indexu patrí medzi vyššie v rámci Banskobystrického kraja. Skutočnosť, že okres Rimavská Sobota sa nachádza nad celoslovenským priemerom a zároveň patrí medzi okresy s vyššími hodnotami v rámci Banskobystrického kraja, znamená, že relatívne menší počet obyvateľov v produktívnom veku zabezpečuje ekonomické a sociálne fungovanie rastúcej skupiny ekonomicky závislých osôb. Tieto demografické zmeny majú viacero negatívnych dôsledkov na:

- Zvýšený tlak na miestny trh práce. Nedostatok pracovnej sily v produktívnom veku obmedzuje rozvoj podnikateľského prostredia, znižuje schopnosť okresu priťahovať investície a zvyšuje závislosť na nízkokvalifikovaných pracovných miestach.

- Rastúce zaťaženie verejných financií. Menší počet pracujúcich znamená nižšie daňové a odvodové príjmy samospráv a štátu, zatiaľ čo výdavky na sociálne dávky, dôchodky, zdravotnú a sociálnu starostlivosť rastú. To obmedzuje finančný priestor na rozvojové investície.
- Zvýšené nároky na sociálnu a zdravotnú infraštruktúru. Vyšší podiel seniorov zvyšuje potrebu zariadení sociálnych služieb, ambulantnej a dlhodobej zdravotnej starostlivosti, opatrovateľských služieb a bezbariérovej infraštruktúry.
- Oslabenie rozvojového potenciálu územia. Kombinácia nižšieho počtu pracujúcich, starnutia populácie a odlivu mladých ľudí znižuje inovačnú kapacitu okresu, jeho schopnosť generovať ekonomický rast a dlhodobo udržateľný rozvoj.

Zvýšený index ekonomického zaťaženia preto nemožno vnímať len ako demografický štatistický ukazovateľ, ale ako zásadný signál štrukturálneho oslabenia socioekonomickej stability okresu. Z hľadiska plánovania rozvoja je nevyhnutné tento trend riešiť prostredníctvom integrovaných opatrení zameraných na posilnenie zamestnanosti a tvorbu pracovných miest, udržanie a návrat obyvateľov v produktívnom veku, podporu mladých rodín, zvyšovanie kvality života a dostupnosti služieb.

Index starnutia patrí medzi kľúčové ukazovatele demografického vývoja. Hodnota indexu svedčí o **výraznom posune vekovej štruktúry smerom k starším vekovým skupinám**. V okrese Rimavská Sobota vykazuje index starnutia dlhodobo rastúci trend, ktorý je dôsledkom kombinácie nízkej pôrodnosti, zvyšujúceho sa veku dožitia a odlivu obyvateľov v mladšom a produktívnom veku. Hoci okres Rimavská Sobota v porovnaní s niektorými inými okresmi Banskobystrického kraja dosahuje mierne nižšie hodnoty indexu starnutia, dynamika jeho rastu poukazuje na postupné zhoršovanie vekovej štruktúry populácie. Zvyšovanie indexu starnutia má negatívny dopad na dlhodobý rozvoj okresu, keďže vedie k zmenšovaniu základne reprodukčnej zložky obyvateľstva, znižovaniu potenciálu pracovnej sily a zvyšovaniu tlaku na zdravotné, sociálne a opatrovateľské služby. V kombinácii s odlivom mladých ľudí a zvýšeným indexom ekonomického zaťaženia dochádza k oslabovaniu socioekonomickej stability územia.

Z pohľadu plánovania rozvoja je nepriaznivý vývoj indexu starnutia významným limitujúcim faktorom, ktorý si vyžaduje cieľené opatrenia zamerané najmä na stabilizáciu mladých rodín v území, podporu bývania, rozvoj vzdelávacej a sociálnej infraštruktúry, tvorbu pracovných miest a zlepšovanie kvality života. Bez systematických zásahov hrozí ďalšie zrýchľovanie procesu starnutia populácie a prehlbovanie demografických a socioekonomických problémov okresu.

Vzájomná interakcia uvedených demografických ukazovateľov poukazuje na **dlhodobú demografickú eróziu okresu Rimavská Sobota**. Úbytok obyvateľstva, starnutie a rastúce ekonomické zaťaženie spoločne oslabujú schopnosť okresu regenerovať ľudský kapitál, prilákať investície a udržateľne rozvíjať miestnu ekonomiku. Nepriaznivý demografický vývoj zároveň prehlbuje sociálno-ekonomické problémy, keďže znižovanie počtu obyvateľov v produktívnom veku priamo vplýva na disponibilitu pracovnej sily, spotrebnú kapacitu trhu a dlhodobú udržateľnosť verejných systémov. Z pohľadu plánovania rozvoja prioritného okresu je demografický vývoj potrebné vnímať nielen ako následok dlhodobého hospodárskeho zaostávania, ale aj ako **faktor, ktorý bez cielenej intervencie bude ďalej**

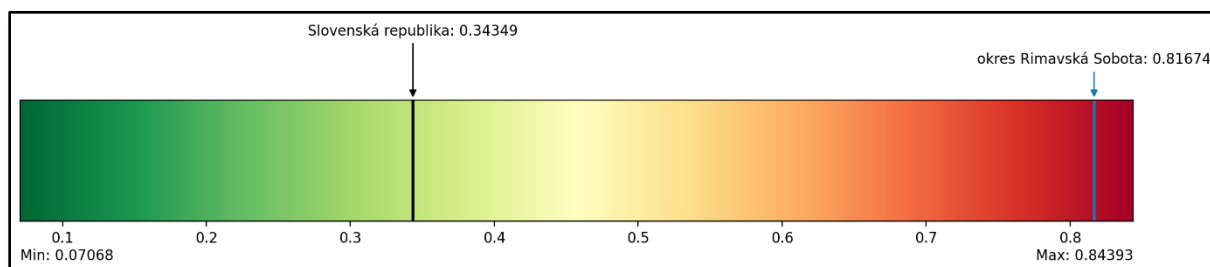
zosilňovať regionálne rozdiely. Stabilizácia demografickej štruktúry okresu Rimavská Sobota si preto vyžaduje integrovaný prístup zameraný na tvorbu pracovných miest, zvyšovanie kvality života, udržanie mladých rodín a zlepšovanie dostupnosti služieb, ktoré môžu zmierniť negatívne trendy a vytvoriť predpoklady pre postupné zlepšovanie URR.

1.4. Analýza prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Rimavská Sobota sa v rámci čiastkového ukazovateľa za oblasť prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám nachádza na **2. mieste** v zozname všetkých okresov SR, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,81674**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za oblasť prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám prioritného okresu Rimavská Sobota - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za oblasť prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám sa vypočíta na základe špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

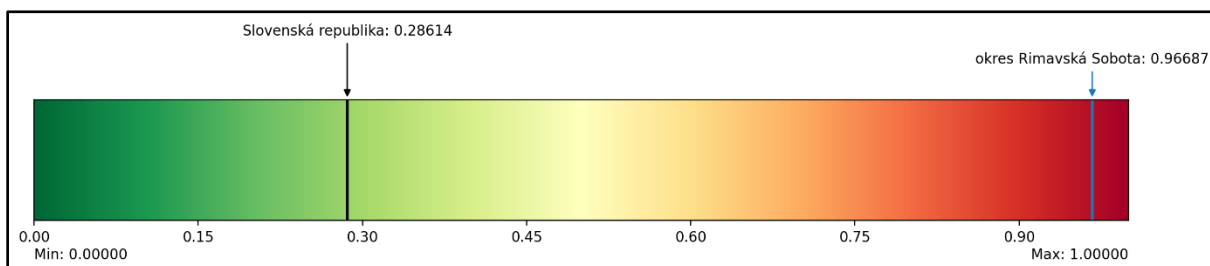
- (i) podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov;
- (ii) podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd;
- (iii) podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps a
- (iv) podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Základná technická infraštruktúra - vodovody

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov“ sa prioritný okres nachádza na **3. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,96687**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov“ - grafické zobrazenie

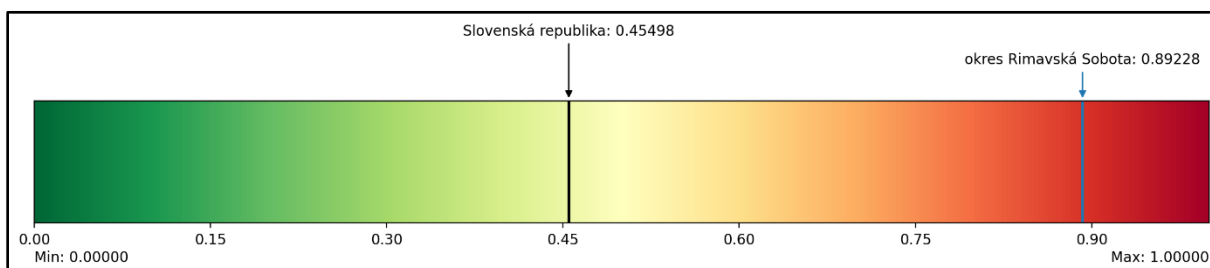

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.2. Základná technická infraštruktúra - kanalizácia

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd“ sa prioritný okres nachádza na **6. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,89228**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd“ - grafické zobrazenie

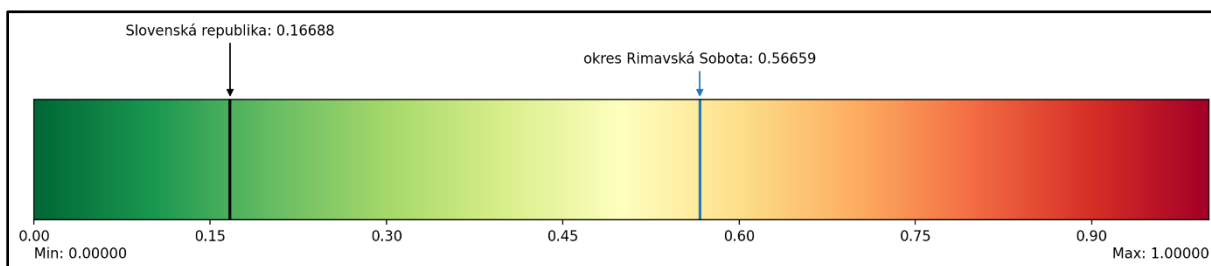

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Dostupnosť internetu (podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps“ sa prioritný okres nachádza na **6. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,56659**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps“ - grafické zobrazenie

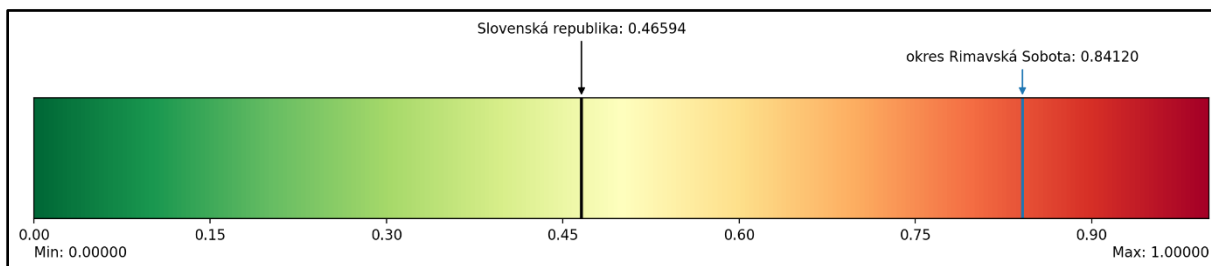

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.4. Vzdelávacia infraštruktúra a služby (podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka“ sa prioritný okres nachádza na **3. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,84120**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka“ - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám

Prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám predstavuje v okrese Rimavská Sobota jednu z **najvýznamnejších rozvojových bariér**, ktorá má priamy dopad na kvalitu života obyvateľov, atraktivitu územia pre ekonomické aktivity a dlhodobú udržateľnosť osídlenia. Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou v okrese Rimavská Sobota je zabezpečované najmä prostredníctvom verejných vodovodov, pričom úroveň dostupnosti tejto infraštruktúry sa v rámci okresu výrazne líši v závislosti od veľkosti a polohy sídla. Rozptýlená sídelná štruktúra okresu, charakteristická vysokým počtom malých obcí, zároveň zvyšuje náročnosť zabezpečenia efektívnej dostupnosti služieb. Poskytovanie verejných služieb v takomto prostredí je finančne aj organizačne náročné, čo vedie k ich nižšej dostupnosti, najmä v odľahlejších častiach okresu.

Dobrá dostupnosť **verejného vodovodu** je charakteristická predovšetkým pre mesto Rimavská Sobota a ďalšie väčšie sídelné jednotky okresu, ako sú Hnúšťa, Tisovec, Jesenské, Hajnáčka

alebo Tornaľa, kde je zásobovanie pitnou vodou riešené centrálné a verejný vodovod tvorí základný zdroj pitnej vody pre väčšinu obyvateľov. V týchto lokalitách je vodovodná sieť relatívne stabilizovaná, hoci v niektorých prípadoch si vyžaduje technickú modernizáciu a obnovu. Naopak, v menších obciach a periférnych častiach okresu, najmä v obciach ako Kyjatice, Rimavské Brezovo, Lehota nad Rimavicou, Kociha, Dráň, Barca, Vlkyňa či Stránska, je napojenie na verejný vodovod často len čiastočné alebo úplne chýba. Časť obyvateľstva je tu odkázaná na individuálne zdroje pitnej vody, predovšetkým vlastné studne. Tento stav zvyšuje zraniteľnosť územia z hľadiska hygieny, kvality vody a klimatických výkyvov, najmä v období sucha. Technický stav vodovodnej infraštruktúry v okrese je nerovnomerný. V niektorých obciach je vodovodná sieť kapacitne alebo technicky nepostačujúca, s vyššími stratami vody a obmedzenou možnosťou napojiť novú výstavbu. Týka sa to najmä menších a ekonomicky slabších samospráv, kde je rozvoj infraštruktúry limitovaný nedostatkom finančných zdrojov. Nedostatočné vodovodné pokrytie preto predstavuje bariéru rozvoja bývania, podnikateľských aktivít a zlepšovania kvality života obyvateľstva. Osobitnú výzvu predstavujú lokality s vyšším podielom sociálne znevýhodneného obyvateľstva a marginalizovaných komunít, ktoré sa nachádzajú napríklad v okolí Rimavskej Soboty, Hnúšte alebo Tornale. V týchto lokalitách má absencia alebo neúplné napojenie na verejný vodovod negatívny dopad na hygienické a zdravotné podmienky, ako aj na sociálnu inklúziu obyvateľov.

Z pohľadu plánovania rozvoja je rozšírenie a modernizácia verejných vodovodov, najmä v menších obciach okresu Rimavská Sobota, jedným zo základných predpokladov znižovania regionálnych rozdielov, zvyšovania kvality bývania a vytvárania podmienok pre udržateľný socioekonomický rozvoj. Rozvoj vodárenskej infraštruktúry zároveň podporuje stabilizáciu obyvateľstva v území a zvyšuje jeho atraktivitu pre nové investície.

Druhým špecifickým ukazovateľom je podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd. **Kanalizačná infraštruktúra** v okrese Rimavská Sobota patrí medzi problematické oblasti základnej technickej vybavenosti územia a jej úroveň je výrazne nerovnomerná medzi jednotlivými sídlami. Pokrytie verejnou kanalizáciou s čistením odpadových vôd je v rámci okresu nižšie v porovnaní s mestskými okresmi a celoslovenským priemerom, pričom zásadné rozdiely sú najmä medzi mestami a menšími obcami. Verejná kanalizácia napojená na čistiarnu odpadových vôd (ČOV) je vybudovaná predovšetkým v meste Rimavská Sobota a vo vybraných väčších sídelných jednotkách okresu, ako sú Hnúšťa, Tisovec, Tornaľa a Jesenské. V týchto mestách a obciach kanalizačný systém tvorí základ riešenia odvádzania komunálnych odpadových vôd, avšak aj tu si časť infraštruktúry vyžaduje technickú obnovu, kapacitné posilnenie alebo modernizáciu existujúcich ČOV. Naopak, vo väčšine menších obcí okresu, najmä v lokalitách ako Kyjatice, Rimavské Brezovo, Lehota nad Rimavicou, Kociha, Dráň, Barca, Vlkyňa, Stránska, Kraskovo či Vyšný Skálnik, verejná kanalizačná sieť buď nie je vybudovaná vôbec, alebo existuje len v obmedzenom rozsahu bez napojenia na centrálnu čistiareň. Obyvatelia sú v týchto sídlach prevažne odkázaní na individuálne riešenia likvidácie odpadových vôd, najmä žumpy alebo domové čistiarene.

Nedostatočné kanalizačné vybavenie predstavuje významné environmentálne riziko, keďže individuálne systémy často nie sú prevádzkované alebo udržiavané v súlade s technickými a ekologickými požiadavkami. To zvyšuje riziko znečistenia podzemných a povrchových vôd, pôdy a má negatívny dopad na kvalitu životného prostredia a verejné zdravie. Osobitne problematická je situácia v lokalitách s vyšším podielom sociálne

znevýhodneného obyvateľstva a marginalizovaných komunít, ktoré sa nachádzajú napríklad v okolí Rimavskej Soboty, Hnúšte a Tornale. Absencia alebo neúplné riešenie kanalizácie v týchto častiach územia významne znižuje hygienický štandard bývania a komplikuje sociálnu inklúziu obyvateľov. Z pohľadu rozvoja územia je nízka úroveň odkanalizovania vážnou bariérou pre ďalší rozvoj bývania, podnikateľských aktivít a investícií. Nedostatočná kanalizačná infraštruktúra obmedzuje rozširovanie obytnej zástavby, zvyšuje environmentálne zaťaženie územia a znižuje atraktivitu okresu pre nové rozvojové aktivity.

Relatívne priaznivá hodnota ukazovateľa internetu je výsledkom najmä dobrej dostupnosti **internetovej infraštruktúry** v jadrových sídlach okresu, kde je vybudovaná sieť pevného širokopásmového internetu umožňujúca dosahovanie vysokých prenosových rýchlostí. Aj keď okres Rimavská Sobota dosahuje priaznivú hodnotu sledovaného ukazovateľa, neúplné pokrytie vysokorýchlostným internetom predstavuje limitujúci faktor pre vyvážený rozvoj územia. Nedostatočná dostupnosť kvalitného internetového pripojenia v časti obcí obmedzuje rozvoj podnikateľských aktivít, možnosti práce na diaľku, digitálneho vzdelávania a prístupu k elektronickým službám verejnej správy, čím môže dochádzať k prehľbovaniu vnútorných regionálnych rozdielov v rámci okresu. Z hľadiska plánovania rozvoja je preto potrebné zamerať sa na cielené rozširovanie vysokorýchlostnej internetovej infraštruktúry v obciach s nižšou mierou pokrytia, s cieľom zabezpečiť rovnomernejší prístup k digitálnym službám, podporiť sociálnu a územnú inklúziu a zvýšiť celkovú konkurencieschopnosť okresu Rimavská Sobota.

Štvrtým špecifickým ukazovateľom je **podiel detí vo veku dva až päť rokov navštevujúcich materskú školu**. Výsledok **vzdelávacej štruktúry a služieb** indikuje existenciu štrukturálnych obmedzení v oblasti dostupnosti a kapacít materských škôl, ktoré môžu súvisieť s demografickou štruktúrou obyvateľstva, priestorovým rozložením osídlenia, ako aj s technickým a kapacitným stavom existujúcej vzdelávacej infraštruktúry. Nižšie umiestnenie okresu v rámci celoslovenského porovnania zároveň naznačuje, že časť detí v sledovanom veku nemá zabezpečený systematický prístup k predprimárnemu vzdelávaniu. Podpriemerné hodnoty sledovaného ukazovateľa môžu mať negatívny dopad na vyrovnanie vzdelávacích šancí detí už v ranom veku, ako aj na možnosti zosúladovania pracovného a rodinného života rodičov. Nedostatočná zapojenosť detí do materských škôl môže v dlhodobom horizonte prispievať k prehľbovaniu vzdelávacích nerovností a obmedzovať rozvoj ľudského kapitálu v okrese.

Z pohľadu plánovania rozvoja je preto nevyhnutné vnímať aktuálne postavenie okresu Rimavská Sobota v rámci tohto ukazovateľa ako slabú stránku vzdelávacej infraštruktúry, ktorá si vyžaduje cielené opatrenia zamerané na zvyšovanie dostupnosti a kapacít materských škôl, zlepšovanie podmienok predprimárneho vzdelávania a podporu účasti detí v materských školách. Toto umiestnenie odráža dlhodobu nepriaznivý vývoj v oblasti predprimárneho vzdelávania, ktorý je výsledkom širších demografických a socioekonomických trendov v okrese. V uplynulých rokoch došlo v dôsledku poklesu počtu detí v predškolskom veku k rušeniu alebo spájaniu prevádzok materských škôl, najmä v menších sídlach. Zatváranie materských škôl bolo často reakciou na nedostatočné naplnenie kapacít a znižujúci sa počet detí, čo znižovalo ekonomickú udržateľnosť ich prevádzky. Pokles počtu detí v materských školách úzko súvisí s dlhodobým úbytkom obyvateľstva, odlivom mladých rodín z okresu a starnutím populácie, ktoré patria medzi významné štrukturálne problémy územia. Odliv

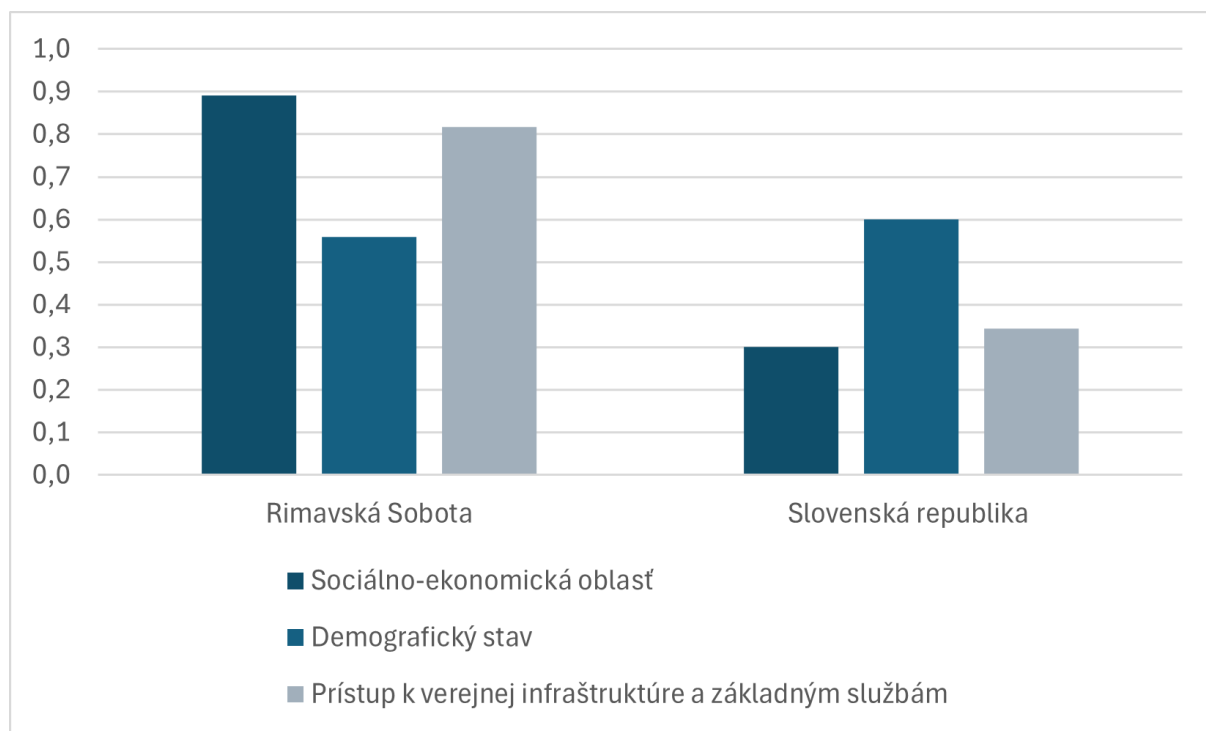
obyvateľov v produktívnom veku a znižovanie počtu mladých rodín negatívne ovplyvňujú reprodukčnú základňu obyvateľstva, čo sa následne premieta aj do nižšieho dopytu po predprimárnom vzdelávaní. Zatváranie materských škôl má zároveň sekundárne negatívne dôsledky. Znižuje dostupnosť predprimárneho vzdelávania v niektorých častiach okresu, predlžuje dochádzkové vzdialenosti pre deti a rodičov a znižuje atraktivitu územia pre mladé rodiny. Tento proces tak vytvára začarovaný kruh, v ktorom obmedzená dostupnosť služieb pre rodiny s deťmi ďalej oslabuje schopnosť okresu stabilizovať alebo prilákať obyvateľstvo v mladších vekových skupinách. Z pohľadu plánovania rozvoja je aktuálne postavenie okresu Rimavská Sobota v rámci sledovaného ukazovateľa potrebné vnímať ako dôsledok kombinácie demografického poklesu a redukcie vzdelávacej infraštruktúry, nie ako izolovaný problém samotného školstva. Stabilizácia a prípadná obnova kapacít materských škôl si preto vyžaduje komplexné opatrenia, ktoré budú reagovať nielen na potreby vzdelávacieho systému, ale aj na širšie demografické a sociálne výzvy okresu.

Vzájomné prepojenie uvedených špecifických ukazovateľov poukazuje na skutočnosť, že problém prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám v okrese Rimavská Sobota nie je primárne otázkou úplnej absencie infraštruktúry, ale jej **nerovnomernej dostupnosti, technickej nedostatočnosti a obmedzenej kapacitnej pripravenosti**. Tieto faktory v kombinácii so sociálno-ekonomickým a demografickým vývojom významne limitujú rozvojový potenciál okresu, znižujú jeho konkurencieschopnosť a prispievajú k dlhodobému prehĺbovaniu regionálnych rozdielov.

1.5. Zhrnutie kľúčových problémov a rozvojových potrieb

A. Zhrnutie dát

Na základe analýzy čiastkových ukazovateľov možno konštatovať, že hodnoty prioritného okresu sa nachádzajú pod priemerom SR v sociálno-ekonomickej oblasti a v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám, naopak v oblasti demografického stavu sa blížila k priemeru SR.

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B. Zoradenie najkritickejších oblastí

Podpriemerné hodnoty:

- v sociálno-ekonomickej oblasti; v rámci tejto oblasti sú najkritickejšie z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnoty:
 - v oblasti podielu počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku a
 - v oblasti podielu počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov.
- v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám; v rámci tejto oblasti sú najkritickejšie z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnoty:
 - v oblasti podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov a
 - v oblasti podielu detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka.

Priemerné hodnoty:

- v sociálno-ekonomickej oblasti; v rámci tejto oblasti sú najkritickejšie z pohľadu

hodnôt špecifických ukazovateľov hodnoty:

- v oblasti priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca.
- v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám; v rámci tejto oblasti sú najkritickejšie z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnoty:
 - v oblasti podielu obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarňou odpadových vôd a
 - v oblasti podielu adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps.

Najlepšie hodnoty:

- v oblasti demografického stavu; v rámci tejto oblasti sú však stále pod priemerom SR z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnoty:
 - v oblasti hrubej miery celkového prírastku obyvateľstva.

C. Zhrnutie kľúčových problémových oblastí a potrieb

Analýza sociálno-ekonomickej situácie, demografického vývoja a dostupnosti infraštruktúry a služieb v okrese Rimavská Sobota poukazuje na dlhodobé pretrvávajúce štrukturálne problémy, ktoré sa vzájomne podmieňujú a vytvárajú stabilizovaný stav zaostávania regiónu. Ide o komplexný systém negatívnych väzieb, ktorý sa bez cieleného zásahu prirodzene nereprodukuje smerom k rozvoju, ale naopak, vedie k prehĺbovaniu regionálnych rozdielov.

Sociálno-ekonomická oblasť predstavuje najkritickejšiu problémovú oblasť okresu Rimavská Sobota, keďže dosahuje dlhodobé podpriemerné hodnoty vo viacerých vzájomne previazaných špecifických ukazovateľoch. Najvýraznejšie negatívne postavenie okresu je determinované extrémne vysokým podielom uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku. Tento ukazovateľ poukazuje na zásadnú nerovnováhu medzi ponukou pracovnej sily a dostupnými pracovnými príležitosťami v území. Nezamestnanosť má výrazne štrukturálny a dlhodobý charakter, pričom vysoký je najmä podiel dlhodobó nezamestnaných a osôb s nízkou alebo nevyhovujúcou kvalifikáciou. Situáciu zhoršuje nízka mobilita pracovnej sily, obmedzená ponuka pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou a slabá diverzifikácia miestnej ekonomiky. Na vysokú mieru nezamestnanosti priamo nadväzuje vysoký podiel osôb žijúcich v domácnostiach poberajúcich pomoc v hmotnej núdzi, ktorý odráža rozsah sociálnej odkázanosti obyvateľstva. Tento ukazovateľ poukazuje nielen na nízku úroveň zamestnanosti, ale aj na pretrvávajúcu viacgeneračnú chudobu, nízkej príjmovej stability a obmedzeného prístupu k ekonomickým príležitostiam. Vysoká miera hmotnej núdze zároveň významne oslabuje miestnu spotrebnú silu, čím znižuje dopyt po tovaroch a službách, a tým spätne brzdí rozvoj podnikateľského prostredia. V sociálno-ekonomickej oblasti sa tak vytvára začarovaný kruh nezamestnanosti, chudoby a nízkej ekonomickej aktivity, ktorý má zásadný negatívny vplyv na celkový rozvojový potenciál okresu.

Podpriemerné hodnoty dosahuje okres Rimavská Sobota aj v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám, pričom najkritickejšie sú dva špecifické ukazovatele. Prvým z nich je **podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov**. Hoci agregovaná hodnota ukazovateľa môže pôsobiť priaznivejšie v porovnaní s niektorými inými okresmi, vnútri územia existujú výrazné rozdiely medzi mestskými centrami a menšími či periférnymi obcami. Nedostatočné alebo chýbajúce napojenie na verejný vodovod v časti územia zvyšuje zraniteľnosť obyvateľov voči environmentálnym a klimatickým rizikám, zhoršuje hygienické podmienky a obmedzuje možnosti rozvoja bývania a podnikateľských aktivít v dotknutých lokalitách. Ďalším kritickým ukazovateľom je **podiel detí vo veku dva až päť rokov zapojených do predprimárneho vzdelávania v materských školách**. Nízka účasť detí v tomto type vzdelávania je dôsledkom kombinácie demografického úbytku, nedostatočných kapacít materských škôl v niektorých obciach a obmedzenej dostupnosti služieb pre mladé rodiny. Nedostatočné predprimárne vzdelávanie má negatívny dlhodobý vplyv na vyrovnávanie vzdelávacích šancí detí, najmä zo sociálne znevýhodneného prostredia, a zvyšuje riziko reprodukcie sociálnych nerovností v ďalších fázach vzdelávacieho systému.

V sociálno-ekonomickej oblasti dosahuje okres Rimavská Sobota **priemerné hodnoty v ukazovateli priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca**. Tento stav naznačuje, že hoci úroveň miezd nie je absolútne najnižšia v rámci SR, stále výrazne zaostáva za celoslovenským priemerom. Nízka mzdová hladina súvisí so štruktúrou miestnej ekonomiky, v ktorej dominujú odvetvia s nízkou pridanou hodnotou a obmedzeným potenciálom rastu produktivity. Priemerná mzdová úroveň tak neposkytuje dostatočný impulz na zvyšovanie životnej úrovne obyvateľov ani na stabilizáciu ekonomicky aktívnej populácie v území. Priemerné hodnoty vykazuje okres aj v oblasti **podielu obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd**. V absolútnom vyjadrení je však úroveň odkanalizovania stále nízka a predstavuje významnú environmentálnu a rozvojovú bariéru, najmä v menších obciach. Nedostatočná kanalizačná infraštruktúra znižuje kvalitu životného prostredia, zvyšuje riziko znečistenia vôd a obmedzuje rozvoj bývania, cestovného ruchu a investícií. Priemerné postavenie dosahuje aj **podiel adries s dostupnosťou vysokorýchlostného internetu**, pričom pretrvávajú rozdiely medzi jadrovými a periférnymi časťami okresu. Nedostatočné digitálne pokrytie v časti územia obmedzuje rozvoj podnikania, práce na diaľku, vzdelávania a prístupu k elektronickým službám verejnej správy, čím sa prehĺbuje vnútroregionálna nerovnosť.

2. Impulzy k vypracovaniu plánu rozvoja

Hlavným impulzom k vypracovaniu plánu rozvoja je **dlhodobý nepriaznivý sociálno-ekonomický, demografický a infraštruktúrny vývoj okresu**, ktorý sa kumulatívne premietá do jeho **najhoršieho postavenia v rámci URR v SR**. Analytická časť jednoznačne preukázala, že ide o územie so **systémovým zaostávaním**, ktorého príčiny sú hlboko zakorenené v štruktúre miestnej ekonomiky, trhu práce a v nerovnomernej dostupnosti základných verejných služieb.

Podnet k vypracovaniu plánu rozvoja nie je výlučne existencia dlhodobého nepriaznivého hodnot ukazovateľa regionálneho rozvoja, ale predovšetkým skutočnosť, že okres disponuje **významným, doposiaľ nedostatočne využitým rozvojovým potenciálom**, ktorého cielené aktivizovanie môže viesť k systematickému zlepšovaniu sociálno-ekonomického

a demografického vývoja. Analytická časť dokumentu preukázala, že okres Rimavská Sobota má **dostupný ľudský potenciál v produktívnom veku**, ktorý je v súčasnosti nedostatočne zapojený do trhu práce. Osobitnú pozornosť je potrebné venovať efektívnemu využitiu existujúceho ľudského kapitálu, najmä zapojeniu skupín obyvateľstva, ktoré sa dlhodobo nezúčastňujú na trhu práce. Ich integrácia predstavuje významný potenciál pre zvýšenie ekonomickej aktivity v regióne. Vysoký podiel uchádzačov o zamestnanie, hoci predstavuje vážny sociálno-ekonomický problém, zároveň vytvára **významnú rozvojovú príležitosť** pre tvorbu pracovných miest, rozvoj sociálnej a inkluzívnej ekonomiky a pre cielené prepojenie ponuky práce s potrebami miestnej ekonomiky. V území existuje reálny priestor pre aktivizáciu pracovnej sily prostredníctvom rozvoja miestnych podnikov, komunálnych a sociálnych podnikov, ako aj cez lepšie prepojenie vzdelávania, rekvalifikácií a praxe. Ďalším podnetom je **potenciál miestnej ekonomiky**, ktorý je v súčasnosti utlmený najmä nízkou diverzifikáciou a dominanciou odvetví s nízkou pridanou hodnotou. Okres má však predpoklady na rozvoj malých a stredných podnikov, tradičnej výroby, spracovania miestnych zdrojov, služieb, ako aj na rozšírenie ekonomických aktivít naviazaných na verejné služby a sociálnu ekonomiku. Cielená podpora podnikania a inovácií môže vytvoriť nové pracovné príležitosti, posilniť lokálnu ekonomiku a postupne zvyšovať príjmovú úroveň obyvateľov. Rozvojovým impulzom je aj **existujúca základná infraštruktúra**, ktorá v porovnaní s inými prioritnými okresmi dosahuje relatívne priaznivé hodnoty, avšak jej potenciál je nerovnomerne využitý. V mestských a väčších sídelných jednotkách je vytvorený základ pre rozvoj bývania, podnikania a služieb, ktorý je možné rozšíriť smerom do menších obcí prostredníctvom cieľavedomých investícií do vodovodov, kanalizácie, digitálnej infraštruktúry a verejných služieb. Skvalitnenie a dobudovanie infraštruktúry má potenciál **zvýšiť atraktivitu územia pre obyvateľov aj investorov** a prispieť k stabilizácii osídlenia. Významným pozitívnym prvkom je aj **relatívne priaznivejšie postavenie okresu v oblasti demografického stavu v rámci skupiny prioritných okresov**, čo naznačuje, že demografické trendy ešte nie sú nevratné. Táto skutočnosť vytvára priestor na prijatie opatrení zameraných na udržanie mladých ľudí a mladých rodín v území, najmä prostredníctvom zlepšovania dostupnosti práce, bývania, predprimárneho vzdelávania a základných služieb. Plán rozvoja predstavuje príležitosť, ako demografický potenciál okresu stabilizovať a postupne zlepšovať.

Osobitným impulzom je potreba **lepšie koordinovať a zosúladiť existujúce rozvojové iniciatívy a strategické dokumenty** pôsobiace v území. Plán rozvoja umožňuje integrovať hospodárske, sociálne, demografické a infraštruktúrne zásahy do jedného strategického rámca, ktorý sa sústreďuje na projekty s najvyšším očakávaným dopadom na zlepšenie URR. Vypracovanie plánu rozvoja je preto motivované snahou **premeniť identifikované slabé stránky okresu Rimavská Sobota na impulzy rozvoja**, využitím dostupných ľudských, ekonomických a územných zdrojov. Plán rozvoja vytvára nástroj na cielenú podporu opatrení, ktoré môžu postupne znižovať regionálne disparity, zvyšovať kvalitu života obyvateľov a aktivizovať rozvojový potenciál prioritného okresu v strednodobom horizonte.

3. Návrh aktivít a úloh na zabezpečenie realizácie a plnenia plánu rozvoja

3.1. Súlad so strategickými dokumentmi

Plán rozvoja je v súlade s prioritami Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2022 – 2030, Integrovanou územnou stratégiou a ďalšími relevantnými národnými a regionálnymi stratégiami. Zabezpečuje súlad s aktivitami financovanými z Programu Slovensko 2021 – 2027 a akéhokoľvek nadväzujúceho mechanizmu financovania projektov z prostriedkov Európskej únie a jej príslušných fondov.

3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja

Výber hlavných aktivít a ich opatrení a úloh je určený pre prioritné okresy tak, aby finančná podpora smerovala na projekty s merateľným prínosom a jasnou väzbou na URR, resp. na čiastkové a špecifické ukazovatele, ktoré ho vytvárajú, a to za účelom jeho znižovania a dorovnávania rozdielov medzi jednotlivými okresmi SR.

Zámerom výberu a usporiadania aktivít je vytvoriť rámec pre rýchlu a jednoduchú identifikáciu pre zaradenie žiadostí a zároveň prostredníctvom odporúčanej prioritizácie aktivít zacieliť a motivovať potenciálnych žiadateľov na podávanie žiadostí a projektov, ktoré adresujú najakútnejšie problémové ukazovatele prioritného okresu.

Aktivity sú navrhnuté tak, aby mali merateľný dopad na špecifické ukazovatele a zároveň vytvárali synergie pre celkový rozvoj územia. Hodnotenie predkladaných žiadostí a projektov bude zamerané predovšetkým na ich jasné a zrozumiteľné zaradenie a naviazanie na špecifickú aktivitu a jej merateľné ukazovatele tak, aby projekty prispievali k zlepšovaniu čiastkových a špecifických ukazovateľov.

3.3. Aktivity plánu rozvoja

Rámec aktivít je postavený na nasledovných štyroch hlavných aktivitách:

- (i) **Práca a príjmy v regióne** (*sociálno-ekonomické ukazovatele*)
- (ii) **Zážitkový región: cestovný ruch, identita a aktívna rekreácia** (*zamestnanosť a príjmy cez projekty cestovného ruchu a aktívnej rekreácie*)
- (iii) **Infraštruktúra, služby a bezpečné obce** (*prístup k infraštruktúre a službám*)
- (iv) **Sociálne služby, zdravie a demografia** (*demografický stav a kvalita života*)

Jednotlivé aktivity a opatrenia sú bližšie špecifikované v *Prílohe č. 1*.

Výber prioritných aktivít v rámci plánu rozvoja vychádza z potreby **aktivizácie vnútorného rozvojového potenciálu územia** prostredníctvom cielene zameraných intervencií, ktoré reagujú na identifikované sociálno-ekonomické a infraštruktúrne limity, no zároveň nadväzujú na existujúce miestne zdroje a komparatívne výhody okresu. Zvolené aktivity predstavujú

vzájomne sa dopĺňajúci súbor opatrení, ktoré umožňujú zosúladiť rozvoj hospodárstva, infraštruktúry a kvality života na lokálnej úrovni.

Aktivita 2.1 – Tematické produkty cestovného ruchu

Zaradenie aktivity zameranej na tvorbu tematických produktov cestovného ruchu vychádza z identifikovaného nesúladu medzi existujúcim potenciálom územia a jeho reálnym ekonomickým využitím. Okres Rimavská Sobota disponuje prírodnými, kultúrnymi a historickými zdrojmi, ktoré vytvárajú predpoklady pre rozvoj rôznych foriem turizmu, avšak tieto zdroje nie sú systematicky prepojené do ucelenej ponuky. V súčasnosti absentujú produkty, ktoré by umožňovali návštevníkom komplexný zážitok a zároveň by prepájali jednotlivé lokality, služby a podnikateľské subjekty. Dôsledkom je nízka návštevnosť, krátka dĺžka pobytu a minimálny ekonomický prínos cestovného ruchu pre miestnu ekonomiku. Tvorba tematických produktov predstavuje nástroj, ako transformovať existujúci potenciál na reálne ekonomické výstupy. Prepojením prírodných a kultúrnych atrakcií s ponukou služieb vzniká priestor pre rozvoj podnikania, najmä v oblasti ubytovania, gastronómie a sprievodných služieb. Táto aktivita tak prispieva k diverzifikácii ekonomiky a vytváraniu pracovných príležitostí, najmä v sektoroch s nižšími vstupnými bariérami.

Zaradenie aktivity zameranej na rozvoj tematických produktov cestovného ruchu vychádza zo skutočnosti, že okres Rimavská Sobota disponuje **výrazným, avšak dlhodobo nevyužitým prírodným, krajinným a vidieckym potenciálom**. Územie má predpoklady na rozvoj mäkkých foriem cestovného ruchu, najmä v oblasti vidieckej turistiky, agroturistiky, rekreácie viazanej na vodné prvky a lokálne kultúrno-historické hodnoty. V kontexte vysokej nezamestnanosti a nízkej diverzifikácie ekonomickej základne predstavuje cestovný ruch **realistickú rozvojovú príležitosť**, ktorá nevyžaduje vysoké vstupné kvalifikačné nároky a umožňuje zapojenie širšieho okruhu obyvateľstva. Rozvoj tematických produktov cestovného ruchu vytvára priestor na **postupnú ekonomickú aktivizáciu územia**, posilnenie miestnej identity a zvýšenie atraktivity okresu pre návštevníkov aj obyvateľov. Ide zároveň o formu rozvoja, ktorá je územne rozptýlená a umožňuje zapojiť aj menšie obce, čím prispieva k zmierňovaniu vnútroregionálnych rozdielov.

Aktivita 2.3 – Podporné MSP pre cestovný ruch

Podpora malých a stredných podnikov (ďalej len „MSP“) v oblasti cestovného ruchu nadväzuje na predchádzajúcu aktivitu a reaguje na identifikované slabiny podnikateľského prostredia v okrese. Rozvoj tematických produktov cestovného ruchu nie je možný bez existencie kvalitnej a dostatočne rozvinutej siete služieb, ktoré zabezpečujú ich realizáciu. V súčasnosti je podnikateľská aktivita v tejto oblasti limitovaná nedostatkom kapitálu, nízkou mierou inovácií a slabým prepojením medzi jednotlivými subjektmi. Podniky často fungujú izolovane, bez širších väzieb na regionálnu ponuku, čo znižuje ich konkurencieschopnosť a schopnosť osloviť širší trh. Podpora MSP umožňuje rozšírenie a skvalitnenie ponuky služieb, čím sa zvyšuje atraktivita územia pre návštevníkov. Zároveň prispieva k tvorbe pracovných miest a k posilneniu lokálnej ekonomiky. V kombinácii s rozvojom tematických produktov vytvára táto aktivita synergický efekt, keďže zvyšovanie dopytu po službách podporuje ich ďalší rozvoj.

Aktivita zameraná na podporu malých a stredných podnikov naviazaných na cestovný ruch bola zvolená ako **kľúčový doplnok k rozvoju tematických produktov**. Rozvoj cestovného ruchu je udržateľný len vtedy, ak je podporený primeraným podnikateľským zázemím, najmä v oblasti

ubytovacích, stravovacích, sprievodcovských a doplnkových služieb. Okres Rimavská Sobota má potenciál rozvíjať drobné a rodinné podnikanie, tradičné remeslá a regionálne produkty, ktoré môžu vytvárať miestne pracovné miesta a zvyšovať príjmy obyvateľov. Podpora MSP pre cestovný ruch umožňuje **prepojenie hospodárskeho rozvoja s miestnymi zdrojmi**, posilnenie lokálnej ekonomiky a vytváranie pracovných príležitostí priamo v území. Táto aktivita má zároveň multiplikačný efekt – zvyšuje ekonomickú návratnosť investícií do verejnej infraštruktúry a tematických produktov cestovného ruchu a podporuje udržateľnosť vytvorených aktivít.

Aktivita 3.1 – Projektová príprava verejných investícií

Zaradenie aktivity zameranej na projektovú prípravu verejných investícií reflektuje **nízku projektovú pripravenosť obcí okresu**, ktorá bola identifikovaná ako významná bariéra efektívneho čerpania verejných a európskych zdrojov. Mnohé obce, najmä menšie, nedisponujú dostatočnými finančnými a personálnymi kapacitami na prípravu kvalitných projektových zámerov, čo vedie k dlhodobému odkladaniu nevyhnutných investícií do infraštruktúry a verejných služieb. Podpora projektovej prípravy umožňuje odstrániť tzv. úzke hrdlá rozvoja, zvýšiť investičnú pripravenosť územia a vytvoriť predpoklady pre realizáciu strategických investícií v ďalších fázach plánu rozvoja. Ide o systémovú aktivitu, ktorá má prierezový význam pre všetky rozvojové oblasti okresu a zvyšuje efektívnosť využitia regionálneho príspevku.

Aktivita 3.3 – Malé projekty pre obce do 500 obyvateľov

Aktivita zameraná na malé projekty v najmenších obciach bola zvolená vzhľadom na **výraznú rozdrobenosť sídelnej štruktúry okresu Rimavská Sobota** a obmedzené kapacity malých obcí realizovať aj drobné, no rozvojovo významné zásahy. Tieto obce často čelia kumulácii nepriaznivých javov – demografickému úbytku, nedostatočnej infraštruktúre a slabšej dostupnosti služieb – pričom aj malé investície môžu mať **výrazný pozitívny vplyv na kvalitu života obyvateľov**. Podpora malých projektov umožňuje rýchlu realizáciu lokálnych zásahov do verejného priestoru, základnej infraštruktúry a komunitného zázemia, čím prispieva k **zvyšovaniu atraktivity obcí, posilňovaniu miestnej identity a stabilizácii obyvateľstva**. Zároveň ide o nástroj, ktorý umožňuje spravodlivejšie územné rozdelenie podpory a zapojenie obcí, ktoré by inak zostali mimo hlavných rozvojových tokov.

Vybrané aktivity predstavujú **cieľavedomý výber opatrení**, ktoré umožňujú naplno využiť rozvojový potenciál okresu Rimavská Sobota pri súčasnom riešení jeho základných štrukturálnych obmedzení. Kombinácia rozvoja cestovného ruchu a podnikania, podpory projektovej pripravenosti a realizácie drobných lokálnych zásahov vytvára **vyvážený a realistický rámec intervencií**, schopný prinášať viditeľné výsledky v krátkodobom aj strednodobom horizonte. Výber konkrétnych aktivít plánu rozvoja prioritného okresu Rimavská Sobota nadväzuje na identifikované štrukturálne problémy územia a zároveň reflektuje potrebu efektívneho využitia jeho existujúceho, no doteraz nedostatočne aktivovaného rozvojového potenciálu. Navrhované aktivity sú koncipované tak, aby vytvárali prepojený systém intervencií, v ktorom jednotlivé opatrenia nepôsobia izolovane, ale navzájom sa dopĺňajú a zosilňujú svoj účinok.

Z analýzy vyplýva, že jednou z hlavných bariér rozvoja okresu je nízka diverzifikácia ekonomiky, nedostatočná tvorba pracovných miest a slabé prepojenie medzi dostupnými zdrojmi územia

a ekonomickými aktivitami. Súčasne je zrejmé, že územie disponuje potenciálom, najmä v oblasti cestovného ruchu, ktorý však nie je systematicky rozvíjaný a neprináša adekvátny ekonomický efekt. Výber aktivít preto smeruje k prepojeniu rozvoja miestnej ekonomiky, podnikateľského prostredia a verejných investícií tak, aby sa vytvorili podmienky pre udržateľný rozvoj územia.

4. Merateľné ukazovatele plánu rozvoja

Pre sledovanie dosahovania cieľov sú zadefinované kľúčové merateľné ukazovatele, ktoré vychádzajú priamo zo špecifických ukazovateľov definovaných vo vyhláske.

Označenie	Názov merateľného ukazovateľa	Východisková hodnota ⁴	Cieľová hodnota (2026) ⁵	Cieľová hodnota (2027)	Cieľová hodnota (2028)
SE01	Podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov v %	10,45	10,44	10,43	10,42
SE02	Podiel uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku v %	14,54	14,53	14,52	14,51
SE03	Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v EUR	1259	1260	1261	1262
DS01	Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva (na 1000 obyv.) v ‰	-4,08	-4,09	-4,10	-4,11
DS02	Index ekonomického zaťaženia osôb v %	51,66	51,65	51,64	51,63
DS03	Index starnutia v %	92,35	92,36	92,37	92,38
VI01	Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov v %	67,90	67,91	67,92	67,93
VI02	Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s ČOV v %	44,00	44,01	44,02	44,03
VI03	Podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps v %	68,73	68,74	68,75	68,76

⁴ Podľa zoznamu prioritných okresov zverejneného 1.11.2025.

⁵ Pribežná hodnota, ktorú plánuje okres dosiahnuť v danom roku realizáciou aktivít. Pri monitorovaní budú použité hodnoty ukazovateľa z obdobia n-2.

Označenie	Názov merateľného ukazovateľa	Východisková hodnota ⁴	Cieľová hodnota (2026) ⁵	Cieľová hodnota (2027)	Cieľová hodnota (2028)
VI04	Podiel detí vo veku 2 - 5 rokov navštevujúcich MŠ v %	45,96	45,97	45,98	45,99

5. Očakávané výsledky, monitorovanie a hodnotenie dosiahnutého pokroku

5.1. Časový harmonogram realizácie plánu rozvoja

Za realizáciu jednotlivých projektov v rámci hlavných aktivít a ich opatrení a úloh sú zodpovední samotní prijímatelia regionálneho príspevku, s ktorými na základe vyhodnotenia jednotlivých výziev na predkladanie žiadostí o poskytnutie regionálneho príspevku uzatvorí MIRRI SR zmluvu o poskytnutí regionálneho príspevku. Harmonogram realizácie plánu rozvoja je navrhnutý na roky 2026 – 2028.

5.2. Možnosti financovania plánu rozvoja

Hlavné aktivity plánu rozvoja sú financované z prostriedkov štátneho rozpočtu SR a alokované na základe rozhodnutia MIRRI SR pre príslušný kalendárny rok, ktoré MIRRI SR zverejní na svojej webovej stránke. Alokačný mechanizmus zohľadňuje potreby jednotlivých prioritných okresov, pričom MIRRI SR je oprávnené rozhodnúť o zmene alokácie alebo jej presune alebo jej časti na iný prioritný okres najmä v prípadoch, ak nedôjde k vyčerpaniu alokovaných prostriedkov alebo pripravenosť predložených žiadostí a projektov nedosiahne požadovanú odbornú úroveň vypracovania.

5.3. Gestori a spôsob monitorovania

Plnenie plánu rozvoja vyhodnocuje a kontroluje MIRRI SR v spolupráci s Okresným úradom Rimavská Sobota a riadiacim výborom prioritného okresu⁶.

Postup pre monitorovanie a hodnotenie plánu rozvoja prioritného okresu je upravený interným predpisom MIRRI SR.

5.4. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ

Riadiaci výbor prioritného okresu v súlade s ustanovením § 5 ods. 1 písm. d) zákona o prioritných okresoch monitoruje a hodnotí plnenie výziev a plánu rozvoja prioritného okresu prostredníctvom hodnotiacej správy každoročne do 30. júna za predchádzajúci kalendárny rok.

⁶ Podľa § 2 písm. e) zákona o prioritných okresoch sa riadiacim výborom prioritného okresu rozumie poradný orgán MIRRI SR zriadený v každom prioritnom okrese.

6. Přílohy

Príloha č. 1 – Zoznam hlavných aktivít a opatrení plánu rozvoja

PRÍLOHA Č. 1 K PLÁNU ROZVOJA PRIORITNÉHO OKRESU

VYMEDZENIE HLAVNÝCH AKTIVÍT A OPATRENÍ

Táto príloha obsahuje všeobecné vecné vymedzenie hlavných aktivít a opatrení a typové zameranie projektov, ktoré môžu byť podporované v rámci regionálneho príspevku. Konkrétne oprávnené osoby žiadateľov, finančné limity, populačné alebo iné limity, oprávnené výdavky, osobitné podmienky, obmedzenia a ďalšie pravidlá podpory určí príslušná vyhlásená a schválená výzva.

Pri zaradení projektu je rozhodujúci jeho hlavný účel a dominantný výsledok, nie samotný názov projektu, stavby, zariadenia alebo výdavku. Uvedené príklady sú orientačné a nevytvárajú uzavretý zoznam projektov.

HLAVNÁ AKTIVITA 1 – PRÁCA A PRÍJMY V REGIÓNĚ

Podpora zamestnanosti, príjmov, miestneho podnikania, inovácií a pracovných zručností s rozvojovým účinkom v prioritnom okrese.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
1.1 Sociálna a inkluzívna ekonomika	Pracovná integrácia znevýhodnených a zraniteľných osôb prostredníctvom sociálnych, komunálnych alebo komunitne orientovaných ekonomických činností s udržateľným pracovným a miestnym prínosom.	Patria sem sociálne a komunálne podniky, sociálne dielne, komunálne a údržbové služby, reuse a opravárenské činnosti, miestna výroba a služby, ak je ich jadrom vytváranie a udržanie pracovných miest pre určené znevýhodnené alebo zraniteľné skupiny.
1.2 Miestne MSP a tradičná výroba	Rozvoj miestnych mikro-, malých a stredných podnikov, výroby, remesiel, spracovania miestnych surovín, obchodu a služieb s cieľom zvýšiť hospodársky výkon a stabilitu miestnej ekonomiky.	Patria sem projekty vzniku, rozšírenia alebo modernizácie výroby a služieb, najmä potravinárstva, dreva, kovu, textilu, remesiel, stavebných a opravárenských činností, miestnych služieb, poľnohospodárstva, lesníctva, logistiky, odbytu a regionálnych produktov.
1.3 Inovácie, výskum, digitalizácia, kybernetická bezpečnosť a GDPR	Podpora inovácií, aplikovaného výskumu, technologickej modernizácie, automatizácie a digitalizácie, ako aj riešení zvyšujúcich kybernetickú odolnosť a ochranu osobných údajov.	Patria sem nové alebo podstatne zlepšené technológie, automatizované a dátovo riadené procesy, digitálne systémy a služby, vývoj a aplikovaný výskum, ako aj funkčné opatrenia kybernetickej bezpečnosti, ochrany dát a súladu s GDPR.
1.4 Prepojenie vzdelávania a trhu práce	Vzdelávanie orientované na zamestnateľnosť a konkrétne potreby trhu práce, najmä praktická a odborná príprava, rekvalifikácie, odborná prax a spolupráca vzdelávacích organizácií so zamestnávateľmi.	Patria sem duálne vzdelávanie, odborná prax, rekvalifikačné a kvalifikačné programy, pracoviská praktického vyučovania, odborné dielne a laboratória, kariérne poradenstvo a ďalšie programy smerujúce k získaniu pracovných zručností a uplatneniu.
1.5 Prevencia rizikových javov v športe, integrita a kariérna tranzícia športovcov	Podpora bezpečného a integritného športového prostredia a prípravy športovcov na profesionálnu aj pošportovú kariéru prostredníctvom vzdelávania, prevencie, poradenstva, mentoringu a vhodných digitálnych nástrojov.	Patria sem programy prevencie manipulácie súťaží, rizikového stávkovania, dopingu, násilia, diskriminácie, šikany a zneužívania, vzdelávanie športovcov a ich podporného prostredia, bezpečné oznamovacie postupy, vstupná príprava mladých športovcov, kariérne poradenstvo a rekvalifikácia.

HLAVNÁ AKTIVITA 2 – ZÁŽITKOVÝ REGIÓN: CESTOVNÝ RUCH, IDENTITA A AKTÍVNA REKREÁCIA

Rozvoj udržateľného cestovného ruchu, návštevníckych produktov, regionálnej identity, služieb pre návštevníkov a aktívnej rekreácie.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
2.1 Tematické produkty cestovného ruchu	Rozvoj ucelených a dlhodobo využiteľných turistických produktov založených na (A) vode; (B) prírode, horách a turistike vrátane cykloturistiky; (C) histórii a kultúre; alebo (D) vidieku a agroturistike.	Patria sem turistické a cyklistické trasy, vodné a prírodné návštevnícke produkty, vyhliadky, náučné a tematické trasy, sprístupnenie pamiatok a sakrálnych stavieb, expozície, návštevnícke programy, vidiecke a agroturistické zážitky a digitálna interpretácia viazaná na konkrétnu lokalitu alebo trasu.
2.2 Destinačný manažment, marketing, regionálna identita a značka	Spoločné riadenie, koordinácia a prezentácia destinácie alebo uceleného územia, budovanie regionálnej identity a značky a prepájanie atrakcií, služieb a miestnych aktérov.	Patria sem projekty destinačného manažmentu, spoločnej regionálnej značky a komunikácie, destinačné weby a aplikácie, spoločné mapy a publikácie, marketingové kampane územia, koordinácia ponuky a podujatí, návštevnícke dáta a partnerstvá viacerých aktérov.
2.3 Podporné MSP pre cestovný ruch	Rozvoj podnikateľských služieb, ktoré návštevník priamo využíva počas pobytu a ktoré dopĺňajú alebo zvyšujú kvalitu turistickej ponuky územia.	Patria sem najmä ubytovanie, gastronómia, požičovne a servis rekreačného vybavenia, sprievodcovské a zážitkové služby, turistická doprava, predaj regionálnych výrobkov a ďalšie služby s preukázateľnou väzbou na cestovný ruch.
2.4 Aktívny rekreačný šport	Podpora pravidelného amatérskeho športovania, tréningu a aktívnej rekreácie prostredníctvom športovo-rekreačných priestorov, zariadení, vybavenia a programov s dlhodobou využiteľnosťou.	Patria sem workoutové a outdoorové zóny, pumptracky, skateparky, športové okruhy, multifunkčné ihriská, kurty, telocvične a pohybové sály, lezecké a tréningové prvky, športové zázemie a spoločné vybavenie a pravidelné amatérske alebo komunitné športové programy.
2.5 Multifunkčné vodné plochy	Vznik, obnova a funkčné dobudovanie vodných plôch, ktoré plnia retenčnú alebo inú vodohospodársku funkciu a zároveň prinášajú ďalší rekreačný, rybársky, protipožiarne alebo ekologický úžitok.	Patria sem rybníky a retenčné nádrže, obnova vodných plôch, regulačné a technické prvky, protipožiarne odberné miesta, športový rybolov, bezpečné vstupy, lovné miesta, móla, primerané hygienické a návštevnícke zázemie a prvky podporujúce biodiverzitu.

HLAVNÁ AKTIVITA 3 – INFRAŠTRUKTÚRA, SLUŽBY A BEZPEČNÉ OBCE

Podpora projektovej pripravenosti a realizácie verejných investícií, menších lokálnych zásahov, spolufinancovania a bezpečnostných a záchranných riešení.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
3.1 Projektová príprava verejných investícií	Príprava konkrétnych verejných investícií do štádia umožňujúceho ich povolenie, financovanie a následnú realizáciu.	Patria sem projektové a technické dokumentácie, architektonické a inžinierske návrhy, štúdie uskutočniteľnosti, rozpočty a výkazy výmer, odborné prieskumy a posudky, povoľovacie podklady, inžinierska činnosť a ďalšia príprava priamo viazaná na konkrétnu plánovanú verejnú investíciu.
3.2 Realizácia verejnej infraštruktúry a základných služieb	Realizácia, obnova a rozvoj verejnej infraštruktúry, verejných budov, technických sietí, verejných priestranstiev a základnej občianskej vybavenosti.	Patria sem projekty výstavby, rekonštrukcie alebo funkčnej obnovy miestnej technickej a dopravnej infraštruktúry, verejných budov a priestorov, vodného hospodárstva, energetických a technických systémov, verejnej konektivity a ďalších investícií slúžiacich obyvateľom alebo verejnosti.
3.3 Malé projekty pre obce do 500 obyvateľov (pre CORE okresy) a do 2000 obyvateľov (pre STATUS okresy)	Menšie, samostatne funkčné a rýchlo realizovateľné lokálne projekty s bezprostredným prínosom pre verejný priestor, bezpečnosť, životné prostredie alebo miestne služby.	Patria sem drobné úpravy verejných priestranstiev a prístupov, mobiliár, zastávky, menšie bezpečnostné a záchranné prvky, zeleň a vodozádržné opatrenia, komunitné a návštevnícke prvky, informačné a komunikačné vybavenie a ďalšie lokálne zásahy vytvárajúce nový alebo zlepšený verejný výstup.
3.4 Spolufinancovanie projektov rozvoja územia z externých zdrojov	Podpora vlastného spolufinancovania rozvojových projektov financovaných z iného externého verejného zdroja, ak regionálny príspevok dopĺňa konkrétny hlavný projekt.	Patria sem projekty, pri ktorých je zabezpečené externé financovanie a je určená povinnosť vlastného spolufinancovania alebo iná prípustná spolufinancovaná časť; môže ísť o verejnú infraštruktúru, životné prostredie, sociálne a komunitné služby, energetiku, digitalizáciu a ďalšie oblasti rozvoja územia.
3.5 Integrované bezpečnostné a záchranné systémy obcí	Funkčné bezpečnostné, monitorovacie, varovné a záchranné systémy zvyšujúce ochranu obyvateľov, verejného priestoru a schopnosť obce reagovať na mimoriadne udalosti.	Patria sem kamerové a monitorovacie systémy, osobné záznamové systémy oprávnených zásahových zložiek, mobilné monitorovanie a drony v zákonnom režime, systémy včasného varovania a krízovej komunikácie, AED a ďalšie systémy okamžitej záchrany života vrátane potrebného softvéru, inštalácie, školení a servisu.

HLAVNÁ AKTIVITA 4 – SOCIÁLNE SLUŽBY, ZDRAVIE A DEMOGRAFIA

Podpora dostupných a udržateľných sociálnych, komunitných a zdravotných služieb reagujúcich na demografické, zdravotné a sociálne potreby obyvateľov.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
4.1 Rozvoj sociálnych služieb a komunitnej podpory	Vznik, rozšírenie a skvalitnenie sociálnych služieb a pravidelnej komunitnej podpory pre seniorov, osoby so zdravotným znevýhodnením, rodiny, osoby v krízovej situácii a ďalšie zraniteľné skupiny.	Patria sem terénne a domáce, ambulantné, denné a pobytové sociálne služby, krízová a nízkoprahová pomoc, podpora samostatného života, komunitné centrá a programy, sociálne poradenstvo a ďalšie odborné činnosti; priestory, vybavenie a mobilita sú súčasťou opatrenia, ak priamo vytvárajú alebo rozširujú konkrétnu službu.
4.2 Dostupná zdravotná starostlivosť a prevencia	Zlepšenie územnej, časovej, fyzickej a sociálnej dostupnosti zdravotnej starostlivosti a zdravotne zameranej prevencie pre konkrétne skupiny obyvateľov.	Patria sem vznik alebo rozšírenie ambulantnej starostlivosti, mobilné a výjazdové zdravotné služby, preventívne vyšetrenia a skrining, telemedicína a telekonzultácie, monitoring chronických pacientov, rehabilitačná a ďalšia odborná zdravotná starostlivosť, programy duševného zdravia a pravidelné preventívne programy.